

آقای دکتر خامه‌ای گویا نمی‌شود کنار شما نشست و بحث را آغاز کرد و حرفی از تقی ارانی به میان نیاورد. در جایی گفته بودید دوران *نوجوانی* و *جوانی* خود تحت تأثیر *ارانی* بوده‌اید. کمی از رابطه خودتان با ایشان بگویید.

ارانی در کلاس‌های پنجم و ششم متوسطه معلم درس فیزیک بود. آن زمان در مدارس متوسطه تهران دو معلم فیزیک بیشتر نبودند، یکی ارانی بود و یکی دیگر معلمی به نام اسفندیاری که هر دوی آنها هم در خارج تحصیل کرده بودند. ارانی در آلمان درس خوانده بود و اسفندیاری در فرانسه تحصیل کرده بود. رشته او هم مهندسی و علوم طبیعی بود. پس از تمام‌شدن دوره‌شان در اروپا برگشتند به ایران و چون معلم متوسطه و درس‌خوانده هم کم بود، اینجا در مدارس عالی یا اگر لازم بود در کلاس‌های بالای دوره متوسطه درس رشته‌های علوم و ریاضی و از این قبیل را یاد می‌دادند. البته دو معلم دیگر هم بودند اما زمانی از آنها استفاده می‌شد که این دو معلمی که گفتم به دلایلی نبودند یا روزی نمی‌توانستند سر کلاس‌ها بیایند. یعنی این معلم‌ها برای همه تهران بودند چون آن زمان اینقدر وسیع نبود.

آ شما قبلاً گفته‌اید که تقی ارانی توجه خاصی به شما داشت و بین شما و دیگر شاگردان خود تفاوتی قایل بود. علت این توجه چه بود؟

در دوره متوسطه من یک مقدار وضعم با سایر شاگردان دیگر فرق داشت. در آن دوره همه به صورت منظم سال‌ها را به کلاس بالاتر می‌رفتند، مثلاً از کلاس چهارم به دلاولی پنجم می‌کرد. خلاصه به همین دلایل که این یک ایده‌آل و وضعیت عالی بود که کمتر کسی به آن نایل می‌شد. کسی که استعداد استثنایی داشته باشد، خیلی کم بود. بیشتر شاگردان همین اواسط می‌ماندند. اما من نهنتها نمی‌ماندم بلکه کلاس‌ها را منظم بالانمی‌رفتم، چون می‌خواستم زودتر دوره‌ها را تمام کنم و به‌مراتب بالاتر بروم. این بود که پس از گذراندن کلاس چهارم به جای نشتستن در کلاس پنجم، امتحان پنجم را هم شهریور همان سال دادم و در یک سال دو کلاس را خواندم. همین مساله باعث شده بود که من به چشم تقی ارانی بیایم. او مرا خیلی دوست داشت و همیشه با من مصاحبت داشت و در همین راهی که پیش گرفته بودم من را راهنمایی می‌کرد. خلاصه به همین دلایل خیلی با من خوب بود و من را یک دانش‌آموز بسیار موفق می‌دانست. از همین رابطه صمیمیت من با ارانی آغاز شد. والا قبل از آن تنها شاگرد و معلم بودیم. کسانی که دوره متوسط را تمام می‌کردند یا می‌فتند دانشکده طب و دیگر دارالمعلمین بود. کسی که طب می‌خواند یا دانشترا را تمام می‌کرد، به‌اصطلاح نانش در روغن بود چون کار ثابتی داشت و زندگی‌اش به روال می‌افتاد. بنابراین همه سعی می‌کردند این راه را بروند و البته این برای برخی ایده‌آل نبود. و وقتی قرار شد عده‌ای را بفرستند اروپا تا درستان را ادامه دهند، فرصت خوبی بود. و عده‌ای که از کنکور دولتی می‌گذشتند، با خرج دولت می‌رفتند اروپا و درس می‌خواندند و این موقعیت مهمی بود. زمان رضاشاه، دولت بر تمام کشور مسلط بود و عامل اصلی این تسلط هم اداره سیاسی شهربانی بود و نظارت تام داشتند بر درس‌خواندن شاگردان و البته همه معلم‌ها. پس مجالی برای مطرح‌شدن تفکر سیاسی سر کلاس‌ها و میان شاگردان نبود. بعد از دوران متوسطه اما رابطه ما با دکتر ارانی قطع نشد و شب‌های معینی در خانه او می‌نشستیم و بحث‌هایی می‌کردیم، البته نه با همه‌کس. چون اگر کسی می‌آمد و ناشناخته بود و گزارش می‌داد دردرس می‌شد و جلسات به‌هم می‌خورد. در این جلسات اول‌ها مسایلی مربوط به دانشکده و استادان را مطرح می‌کردیم. و البته گرایش‌ها و تفکرات استادان را هم در میان می‌گذاشتیم. دکتر ارانی از میاحث ساده شروع می‌کرد، اینکه انسان نباید به درس‌خواندن و شغل گرفتن اکتفا کند، بلکه درس‌خواندها و دیگران باید وارد زندگی سیاسی شوند و به امور سیاسی بپردازند. بعد هم که کم‌کم با این چیزهای ساده آشنا شدیم عقاید سیاسی و مارکسیستی، سوسیالیستی و… را با ما مطرح کرد و اینطور ما به جاده سیاست کشانده شدیم. آن روزها تقی ارانی جوان بود و سی‌وچند سالی بیشتر نداشت. البته

نیمیما و آل احمد

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹

نیمیما و آل احمد در سال ۱۳۳۹
</